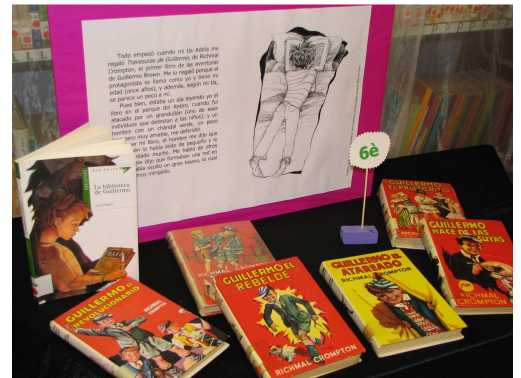

Els llibres que deixen marca

Sobre el cànon de la literatura infantil i juvenil

Un cànon és una lectura del present cap al passat, per decidir què ensenyar, què antologar, com fer perquè certs llibres continuïn vius i siguin llegits per les generacions que ens segueixen.

(María Teresa Andruetto)

Hi ha llibres que conservem en la nostra memòria personal. Els llegim i ens produeixen una gran alegria perquè ens han “tocat”. De vegades per l’estil o per la seva construcció, d’altres perquè remouen la nostra consciència, ens fan riure o ens il·luminen. Són llibres que formen part del nostre itinerari lector, del nostre cànon particular, llibres que deixen una petja, una marca indeleble sobre la nostra pell.

Hi ha altres lectures que fem perquè estan a les llistes dels més venuts, l’autor ens mereix confiança o algú ens l’ha recomanat. I passa sovint que són lectures que oblidem perquè no ens han sacsejat.

El mercat de la literatura infantil i juvenil —de la literatura sense adjectius— s’alimenta de novetats, proposa títols i més títols en una contínua renovació cada cop més breu en el temps. I així els bons llibres poden passar desapercebuts, cauen en l’oblit o es descataloguen als pocs mesos.

Els mestres, conscients que una de les tasques és facilitar que determinats llibres continuïn vius i siguin llegits pels nostres alumnes, tenim llistats de preferits o imprescindibles i ens n’alegrem quan determinades editorials continuen reeditant els “clàssics”. Fornim la biblioteca de l’escola de novetats però també estem amatents a que no faltin exemplars de *La casa sota la sorra*, *Els llops de la lluna roja* o *Allà on viuen els monstres*, per exemple.

Els llibres màcula —els llibres que van per camins inexplorats i defugen les carreteres asfaltades, amples i ben senyalitzades— existeixen. No importa si són novetat o tenen cinquanta anys. Allò que importa és que la seva lectura produeixi una fiblada directa a les nostres emocions i a les emocions dels infants i joves. És el nostre compromís presentar-los i fer-los a mans dels alumnes perquè ells també en gaudeixin. Són els llibres que deixen marca, són les *memòries d’una vaca* d’Atxaga, els *escenaris fantàstics* d’en Gisbert o *el mecanoscrit del segon origen* d’en Pedroló, entre d’altres.

La pràctica: Els llibres misteriosos

Descobrir un títol a partir d'indicis o pistes

Edat:	A partir de cinc anys	
Nombre d'alumnes:	Individual o petit grup	
Objectius:	Recordar alguns llibres clàssics Exercitar la deducció a partir d'indicis o pistes	
Recursos	Temps:	Una sessió
	Espai:	Aula o biblioteca
	Materials:	Exemplars dels llibres que presentem Targetes amb les pistes

A la biblioteca presentem novetats i invitem a llegir-les. És una pràctica habitual. De tant en tant, però, és bo recuperar les lectures que hem fet durant el curs o en cursos anteriors i recordar-les.

Una forma estimulants és plantejar aquests redescobriments mitjançant jocs de pistes, de deducció o de detectius. Segons les edats podem preparar accions més o menys complicades.

Una activitat molt senzilla és deixar exposats sobre la taula, a la vista de tothom, els llibres que volem reconèixer —per a una sessió, amb deu n'hi ha prou—. De cada llibre haurem preparat un parell o tres de pistes que tindrem escrites o dibuixades en targetes, una a cada targeta. El joc consisteix en que l'alumne (o grup d'alumnes) n'alcí una a l'atzar i miri de resoldre l'enigma que el conduirà a un títol determinat. La pista pot ser un fragment del conte, o un bocí d'una de les imatges o una pista més elaborada del tipus "l'autor del llibre és italià", "les il·lustracions estan pintades amb ceres" o "l'acció se situa a l'espai sideral", per exemple.

Un altre joc força divertit és amagar el llibre dins d'una capsa i que els infants vagin fent preguntes que només es poden contestar amb un "sí" o un "no". Els bons detectius no necessiten gaires preguntes per encertar el títol, que d'això es tracta.

És recomanable acabar la sessió explicant o recordant de què va cadascun dels exemplars que hem rescatat de les prestatgeries i animar-los a fer una altra lectura dels que més els van agradar, amb el convenciment que els produiran sensacions diferents.

La relectura té un efecte relaxant perquè ens deslliura de l'element sorpresa i ens fa avançar observant detalls i comportaments nous o diferents. Més o menys com quan veiem una pel·lícula per segona vegada o escoltem repetidament una cançó que ens agrada i ens la fem nostra.

Jaume Centelles

Paraules clau: biblioteca escolar, lectura, jocs de detectius, cànon literari, novetats editorials, els clàssics de la literatura infantil i juvenil.